

Illúziók *nélkül*

A 2000-es évtizedben ritka politikai és társadalmi egyetértés övezte a paksi atomerőmű bővítésének tervét. Ennek köszönhető, hogy 2009. március 30-án az Országgyűlés 330 igen (MSZP 190-ből 180, Fidesz 141-ből 109, KDNP 23-ből 19, SZDSZ 20-ből 15, független 7), 6 nem és 7 tartózkodás mellett elfogadta a paksi atomerőmű telephelyén új atomerőművi blokkok létesítésének előkészítését. Az egyetértés azonban a 2010-es választások másnapján semmivé lett.

Mára szertefoszlott a Paks II. beruházást éveken át övező közmegegyezés. A zöldszervezetek aktivistái egyre ismételtetik az unásig ismert közhelyeket a megújuló energiaforrásokról anélkül, hogy érveiket hitelt érdemlő számításokkal alátámasztanák. A bal-liberális pártok nem kisebb vehemenciával ostromozzák a kormányt, amiért nem francia vagy német beruházókkal egyezett meg, hanem az orosz ajánlatot és hitelkonstrukciót fogadtuk el. A kardcsörtetések közepette senkinek nem jut eszébe, hogy egyszerű háziasszonyi kérdéseket is fel lehetne tenni a szakértők között folyó, szerfölött emelkedett és bonyolult vitákban. Olyan józan és egyszerű kérdéseket, mint hogy mi van a kamrában, amiből ebéd főzhető, és miből rakunk tüzet a fazekak alá. Vagyis mire támaszkodhatunk, ha hosszú távon, megfizethető áron és önállóságunkat megőrizve szeretnénk megoldani áramellátásunkat.

Igaz, a válaszokért vissza kell mennünk az időben vagy huszonöt évet. Vissza a kilencvenes évek közepére, amikor a Horn-kormány nekilátott, hogy átdöcögtesse az ország szekerét a szabadnak mondott piac területére.

Lélegzetelállító dolgok történtek akkor.

Az történt például, hogy „az állam rossz gazda” felkiáltással a szocialista–szabad demokrata kormány német és francia kézbe adta az ország összes erőművét, mindössze a mátravidéki hőerőműben maradt csekély harminc százalékos állami tulajdonrész. Olyan, világbanki kölcsönből frissen korszerűsített erőművet is privatizáltak akkor, mint a kelenföldi, úgy, hogy a munkálatokra felvett hitelek továbbra is mi törlesztettük, a magyar költségvetésből. A privatizátorok azonban másban is nagyvonalúak voltak a külföldi vásárlókkal: az áramellátás to-

vábbra is az állam felelőssége maradt, a szerződések garantálták a legalább nyolcszázalékos profitot az új tulajdonosoknak, miközben azoknak semmiféle fejlesztési kötelezettségük nem volt. A szintén pénzzé tett, szintén külföldi tulajdonba került áramszolgáltató cégek esetében hasonló volt a helyzet. Így semmi nem szabott gátat az áremeléseknek, valamint annak, hogy a hasznot teljes egészében kivigyék az országból. A profit az erőműveknél a becslések szerint rövid idő alatt 20–25 százalékra nőtt, az áramszolgáltatók esetében pedig elérte a 30–35 százalékot. Ez azonban nem volt elegendő ahhoz, hogy teljes legyen a kiszolgáltatottságunk. Így hát felszámolták az energetikai gépgyártó ipart, egyebek mellett megszünt például a gőzturbina- és a turbógenerátorgyártás, valamint beszántották a tudományos háttérrel adó kutatóintézeteket is.

A megvonható mérleg enyhén szólva bizzar. Büszkéek lehettünk rá, hogy a kontinens majd legdrágább áramszámlái révén mi fizettük Berlin és Párizs díszkivilágítását, miközben lepusztult, korszerűtlen erőművekkel és áramszolgáltatókkal léphettük át az ezredfordulót.

Innen szép nyerni, mondhatná a művelt francia.

Egy hibát azonban elkövettek a privatizátorok: fél munkát végeztek. Állami tulajdonban maradt a paksi atomerőmű, az elosztóhálózat, valamint a központi teherelosztó. E területeken, a magyar mérnököknek köszönhetően nem is maradtak el a folyamatos fejlesztések, és a Budapesti Műszaki Egyetem, valamint az akkori Központi Fizikai Kutató Intézet tudósainak köszönhetően megmaradt a komoly tudományos háttér is. Igaz, a Medgyessy-, majd a Gyurcsány-kormányok tettek rá kísérletet, hogy e javakat is idegen kézbe adják, ez e terv azonban vé-

gül elbukott a szakma és a társadalom ellenállásán. Ez lett az alap, amire 2010 után építkezni lehetett úgy, hogy szuverenitásunkat megőrizve enyhíthessük energiafüggőségünket. Megkezdődött a paksi atomerőmű korszerűsítésének és egy új erőmű megépítésének előkészítése oly módon, hogy csak az észszerűség határain belül kelljen figyelembe venni a nyugati világ cégek nyomásgyakorlását.

A belpolitikainak tetsző viták persze hamarosan az egekig értek. Még a magasságos EU is összevonta szemöldökét, sőt kötelezettség-szegési eljárást indított Magyarország ellen, miként olvashattuk néhány oldallal ezelőtt.

Aki figyelemmel kísérte e vitákat, az megszapadulhatott minden illúziójától. A zöld érvek mögött sejteni lehetett a német óriáscégeket, amelyek szerettek volna Közép- és Kelet-Európa felé terjeszkedni, elvívva a „benszüllötteknek” a megújuló energiaforrások kiaknázásához nélkülözhetetlen technológiát. Az oroszellenes hazai kirohanások pedig szinte szó szerint idézték például a francia atomerőmű-építő lobbis érvrendszerét.

A szerződések örétől, az Európai Bizottságtól pedig megtanulhattuk: a szabad piac számunkra azt jelenti, szabad kiszolgáltatnunk a tőkeerős világcégek érdekeit.

Mindazonáltal Paks II. építése hamarosan megkezdődik. Úgy tűnik, sikerül önállóan megtermelnünk annak a villamos energiának a nagy részét, amely révén nyugodtan bekapcsolhatjuk a villanytűzhelyeket tíz-húsz év múlva is, mert nem távoli cégirodákban döntik majd el, mennyit kell fizetnünk a fogyasztásért. Így pedig vélhetően arra is marad elegendő pénzünk, hogy tudjunk mit rakni a fazekakba. Igaz, a díszkivilágítások költségeit a jövőben minden európai nagyvárosnak magának kell majd állnia. ■